

Varastokirjaston yhdistäminen Kansalliskirjastoon, tilannekatsaus

Yleisten kirjastojen neuvoston kokous 10.11.2017, Porvoo

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston kokous 13.10.2017, Oulu

Johanna Vesterinen

Varastokirjasto

Aiemmat selvitykset

- OKM:n selvitys *Yhdessä enemmän* (OKM 2011:6): ehdotus, että VARK yhdistetään osaksi Kansalliskirjastoa, sijaintipaikkana Kuopio
- Ministeriön työryhmä *Varastokirjaston yhdistäminen Kansalliskirjastoon* (OKM 2013:1): kolme vaihtoehtoa:
 1. VARK yhdistetään KK:oon, sijaintipaikkana Kuopio
 2. VARK yhdistetään KK:oon, sijaintipaikkana Mikkeli
 3. ei yhdistämistä, VARK jatkaa toimintaansa Kuopiossa OKM:n alaisena virastona
- Keskus- ja aluehallinnon virastaselvityshankkeen koontiraportti (VIRSU) 2/2015 ehdotus, että VARK liitetään Kansalliskirjastoon.
- Tämän pohjalta HY asetti työryhmän, joka kannatti yhdistämistä niin, että VARK sijoittuu Mikkeliin ja yhdistäminen on valtiontalouden kannalta mahdollisimman kustannusneutraali eikä aiheuta lisäkustannuksia HY:lle.
- 12/2016 OKM pyytää HY:n selvitystä yhdistymisen ehdoista. Tämän pohjalta HY:n hallitus antoi 5/2017 näkemyksensä VARKin yhdistämisestä KK:oon.

”Helsingin yliopisto katsoo, että Varastokirjaston liittäminen Kansalliskirjastoon voidaan toteuttaa mikäli...”

- Suomen tutkimusjärjestelmälle ja kirjastoverkostolle syntyy pitkän aikavälin vaikuttavuutta ja kustannushyötyä yhdistämisestä.
- Varastokirjaston ja Kansalliskirjaston yhdistämisellä syntyvän kokoelmakokonaisuuden sijaintipaikka on Mikkeli. Toiminnan siirto Mikkeliin tapahtuu viimeistään vuonna 2021.
- **Opetus- ja kulttuuriministeriö kompensoi siirrosta aiheutuneet kustannukset Helsingin yliopistolle täysimääräisinä** ja siirto on valtiontalouden kannalta mahdollisimman kustannusneutraali. Siirtoa ei rahoiteta yliopistomomentilta. Ministeriön tulee vastauksessaan yliopistolle esittää selkeä suunnitelman yhdistämisestä aiheutuvien kustannusten kompensoinnista.
- Kansalliskirjaston tiloja, kokoelmia ja niiden kokonaiskustannuksia tarkastellaan kokonaisuutena. OKM kattaa Mikkelin uudisrakennuksen aiheuttamat tilakustannusten lisäykset ottaen huomioon vuokrat jotka säästyvät KK:n luopuessa nykyistä tiloista Mikkelisä ja Urajärvellä.
- Kansalliskirjaston johdolla luodaan kansallinen säilytyspolitiikka ja Varastokirjaston toimintamalli uudistetaan. Tavoitteena on kansallinen säilytys-, jäljenne- ja välityspalvelu. Ministeriö kustantaa säilytyspolitiikan suunnitteluvaiheen, Varastokirjaston myöhemmän kokoelmakarsinnan ja kokoelman muuttokustannukset. Tehtävää varten yliopisto ja ministeriö asettavat työryhmän, jonka kustannuksista vastaa ministeriö.
- Varastokirjasto siirtyy kokonaisuudessaan nykyisine budjetteineen ja henkilöstöineen osaksi Kansalliskirjastoa. Kansalliskirjastolla on oikeus johtaa viimeistään vuoden 2019 alusta lukien Varastokirjastoa. Vuoden 2019 budjettisuunnittelusta vastaa Kansalliskirjasto myös Varastokirjaston osalta. Muutosvaiheen suunnittelusta vastaa Kansalliskirjasto. Ministeriö nimittää varastokirjastoon määräaikaisen johtajan nykyisen johtajan jäädessä eläkkeelle. Määräaikainen johtaja on mahdollisesti myös suunnittelu- ja muuttovaiheen projektipäällikkö.

Työryhmän asettaminen valmistelemaan hallituksen esitys Varastokirjaston yhdistämisestä Kansalliskirjastoon

- Toimikausi 1.9. - 15.11.2017

Työryhmän tehtävänä on

- Valmistella hallituksen esitys säädösmuutoksineen Varastokirjaston yhdistämisestä Kansalliskirjastoon siten, että yhdistyminen voi tapahtua 1.1.2019 alkaen.
- Määritellä tarvittavan säilytyspolitiikan kansalliset linjaukset, sekä selvittää yhdistymisen edellyttämät muutokset valtion talousarvioon sekä hallituksen esitykseen liittyvät muut vaikutukset kuten vaikutukset henkilöstöön ja toimitiloihin
- Yhdistyminen on tarkoitus toteuttaa siten, että Varastokirjaston omistuksessa olevat aineistot siirtyvät kokonaisuudessaan Kansalliskirjaston / Helsingin yliopiston omistukseen.
- Työntekijät, jotka ovat päätöstä tehtäessä Varastokirjaston palveluksessa, siirtyvät vanhoina työntekijöinä Helsingin yliopiston palvelukseen.
- Varastokirjastotoiminta nykyisine kokoelmineen siirtyy Mikkeliin siten, että sillä on yhteiset tilat Kansalliskirjaston kanssa ja nykyisistä tiloista Kuopiossa luovutaan.
- Varastokirjaston ja Kansalliskirjaston kokoelmien karsintaa ja Kansalliskirjaston aineiston siirto toteutetaan siten, että Mikkelin rakennettavat tilat riittävät vuoteen 2030 saakka.
- Valtion talousarviossa Varastokirjaston toimintamenomomentti 29.40.04 lakkautetaan ja määrärahat siirretään momentille 29.40.50 yliopistojen toimintaan ja ohjataan sieltä Kansalliskirjastolle.

(Kirje 17.8.2017 OKM/86/040/2017)

”Työryhmän tehtävänä on Valmistella hallituksen esitys säädösmuutoksineen...”

- Työryhmän toimikausi 9/2017 – 11/2017
- Jäsenet
 - Hannu Siren, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja
 - Suunnittelujohtaja Jussi Karvinen, Helsingin yliopisto
 - Johtaja Liisa Savolainen, Kansalliskirjasto
 - ma. Johtaja Johanna Vesterinen, Varastokirjasto
 - Kirjastosihteeri Tommi Salakka, Varastokirjasto
 - Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
 - Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö
 - Hallitussihteeri Mira Matikkala, opetus- ja kulttuuriministeriö
 - Opetusneuvos Mirja Vihma, opetus- ja kulttuuriministeriö
 - Tietojärjestelmäpäällikkö Pekka Lampinen, Kansalliskirjasto
- Työryhmällä 3 kokousta
- Tämän lisäksi alaryhmät Tilat, Talous ja Säilytys

Keskeiset kysymykset

- Kansallinen säilytyspolitiikka
- Nykyisen kokoelman karsinta
- Aineiston käyttö sekä maksullisuus/maksuttomuus
- Tilat
- Henkilöstö ja sen asema, tehtävät
- Taloudellinen näkökulma
- Lakipohjaiset muutokset
- Varastokirjastotoiminnan tulevaisuus

Kansallinen säilytyspolitiikka

- **HY:** Kansalliskirjaston johdolla luodaan kansallinen säilytyspolitiikka ja Varastokirjaston toimintamalli uudistetaan. Tavoitteena on kansallinen säilytys-, jäljenne- ja välityspalvelu. Ministeriö kustantaa säilytyspolitiikan suunnitteluvaiheen, Varastokirjaston myöhemmän kokoelmakarsinnan ja kokoelman muuttokustannukset. Tehtävää varten yliopisto ja ministeriö asettavat työryhmän, jonka kustannuksista vastaa ministeriö.
- **Asettamiskirje:** Kansallista kokoelmapolitiikkaa kehitetään yhdistymisen jälkeen pitkällä aikavälillä yhteistyössä tieteellisten ja kunnallisten kirjastotoimijoiden kanssa. SEKÄ: Työryhmän tehtävänä (...) määritellä tarvittavan säilytyspolitiikan kansalliset linjaukset

Nykyisen kokoelman karsinta

- **HY:** Ministeriö kustantaa säilytyspolitiikan suunnitteluvaiheen, Varastokirjaston myöhemmän kokoelmakarsinnan ja kokoelman muuttokustannukset. Tehtävää varten yliopisto ja ministeriö asettavat työryhmän, jonka kustannuksista vastaa ministeriö.
- **Asettamiskirje:** Varastokirjaston ja Kansalliskirjaston kokoelmien karsintaa ja KK:n aineiston siirto toteutetaan siten, että Mikkeliin rakennettavat tilat riittävät vuoteen 2030 saakka.

Nykyistä VK-aineistoa tulee karsia, jotta tilojen riittävyys taataan vuoteen 2030 saakka

Aineiston käyttö sekä maksullisuus/maksuttomuus

- **HY:** Kansalliskirjaston johdolla luodaan kansallinen säilytyspolitiikka ja Varastokirjaston toimintamalli uudistetaan. Tavoitteena on kansallinen säilytys-, jäljenne- ja välityspalvelu.
- **Asettamiskirje:** Varastokirjaston omistuksessa olevat aineistot siirtyvät kokonaisuudessaan Kansalliskirjaston / Helsingin yliopiston omistukseen.

Tilat

- **HY:** Varastokirjaston ja Kansalliskirjaston yhdistämisellä syntyvän kokoelmakokonaisuuden sijaintipaikka on Mikkeli. Toiminnan siirto Mikkeliin tapahtuu viimeistään vuonna 2021. (...) Kansalliskirjaston tiloja, kokoelmia ja niiden kokonaiskustannuksia tarkastellaan kokonaisuutena. OKM kattaa Mikkelin uudisrakennuksen aiheuttamat tilakustannusten lisäykset ottaen huomioon vuokrat jotka säästyvät KK:n luopuessa nykyistä tiloista Mikkelissä ja Urajärvellä.
- **Asettamiskirje:** Varastokirjastotoiminta nykyisine kokoelmineen siirtyy Mikkeliin siten, että sillä on yhteiset tilat Kansalliskirjaston kanssa ja nykyisistä tiloista Kuopiossa luovutaan. VARKin ja KK:n kokoelmien karsintaa ja KK:n aineiston siirto toteutetaan siten, että Mikkelin rakennettavat tilat riittävät vuoteen 2030 saakka.

Henkilöstö ja sen asema, tehtävät

- **HY:** Varastokirjasto siirtyy kokonaisuudessaan nykyisine budjetteineen ja henkilöstöineen osaksi Kansalliskirjastoa. Muutosvaiheen suunnittelusta vastaa Kansalliskirjasto. Ministeriö nimittää varastokirjastoon määräaikaisen johtajan(...). Ma. johtaja on mahdollisesti myös suunnittelu- ja muuttovaiheen projektipäällikkö.
 - **Asettamiskirje:** Työntekijät, jotka ovat päätöstä tehtäessä Varastokirjaston palveluksessa, siirtyvät vanhoina työntekijöinä Helsingin yliopiston palvelukseen.
- ➡ Henkilöstökysymykset vielä selvityksessä, avoimia ja haastavia kohtia paljon

Taloudellinen näkökulma

- **HY:** Yhdistämisestä aiheutuvat kertaluonteiset kustannukset n. 1 125 000 euroa vuosien 2018-21 aikana; pysyvät lisäkustannukset alk. 20/21 yhteensä korkeintaan 600 000 €. Lisäkustannukset kohdentuvat tilakuluihin, mutta tasaantuvat pitkällä aikavälillä
- Vuoden 2019 budjettisuunnittelusta vastaa Kansalliskirjasto myös Varastokirjaston osalta.
- **Asettamiskirje:** selvittää yhdistymisen edellyttämät muutokset valtion talousarvioon Valtion talousarviossa Varastokirjaston toimintamenomomentti 29.40.04 lakkautetaan ja määrärahat siirretään momentille 29.40.50 yliopistojen toimintaan ja ohjataan sieltä Kansalliskirjastolle.

Lakipohjaiset muutokset

- **Kumottava laki ja asetus:**

- L Varastokirjastosta (1078/1988)

- A Varastokirjastosta (94/1992)

- **Muutokset:**

- A Varastokirjaston suoritteista perittävistä maksuista (1346/2006)

- L yliopistolain 70 §:n muuttamisesta

- 70 § Kansalliskirjasto: Yliopistolain Kansalliskirjastoa koskevaan 70 §:ään *lisättäisiin* Varastokirjastosta annetun lain (1078/1988) ja asetuksen (94/1992) Varastokirjaston toimintaa koskevat säännökset.

- L yleisistä kirjastoista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

- 11 § Yhteistyö: Yleisistä kirjastoista annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan yleinen kirjasto toimii ja kehittää toimintaansa yhteistyössä muiden muassa Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston kanssa. Pykälästä *poistettaisiin* maininta Varastokirjastosta.

- A yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista (1082/2009), 5 §:n muuttamisesta

- 5§: Yliopistojen kirjasto- ja tietopalvelumaksut [lisätty SYNin kokouksen jälkeen]

- Kirjastojen omista kokoelmista annetut paikallislainat ja aineistojen muu paikallinen käyttö sekä kirjastojen omien kokoelmaluetteloiden ja avoimien julkaisuarkistojen hakukäyttö ovat maksuttomia. Kansalliskirjaston kansallisbibliografian, kansallisdiskografian ja kansallisen verkkosanaston hakukäyttö on myös maksutonta. Kaukopalvelusta valtion ja kuntien ylläpitämille kirjastoille, valtion ja kuntien viranomaisille, sekä kirjastoille, jotka saavat toimintaansa valtionavustusta tai valtionosuutta, peritään aineiston lähettämiskustannukset ja tuottamiskustannukset omakustannusarvon mukaan. Jäljennöksistä ja tulosteista peritään maksu omakustannusarvon mukaan.

Mitä muita lakeja tai lainkohtia vielä huomioitava? (esim. maksullisuuteen / maksuttomuuteen liittyen)

Varastokirjastotoiminnan tulevaisuus

- Vuosi 2018 toimitaan entiseen tapaan
- Nykyisen kokoelman läpikäyntiin on haettu hankerahoitusta v:lle 2018
- Mikäli yhdistyminen toteutuu, hallinnollinen yhdistyminen 1.1.2019. Toiminta jatkuu tuolloin Kuopiossa, kunnes
- Uudisrakennuksen arvioidaan valmistuvan 2021, tällöin muutto Kuopiosta Mikkeliin
- Muuton aikaansaamaa kokoelman käyttökatkoa on vaikea arvioida: riippuu siirrettävän aineiston määrästä, uudistilojen valmistumisesta (valmistuuko vaiheittain, millä aikataululla...) sekä muista liikkuvista palasista
- Henkilöstötilanne avoin: eläköitymiset, muuttorealiteetit , rekrytoinnit?
- Itsenäinen tai osa Kansalliskirjastoa: varastokirjastotoiminta jatkuu edelleen, mutta millaisena – jää nähtäväksi.

➡ HE-luonnos lausuntokierrokselle joulukuussa 2017

Jos jotain olennaista unohtui :
johanna.vesterinen@nrl.fi

